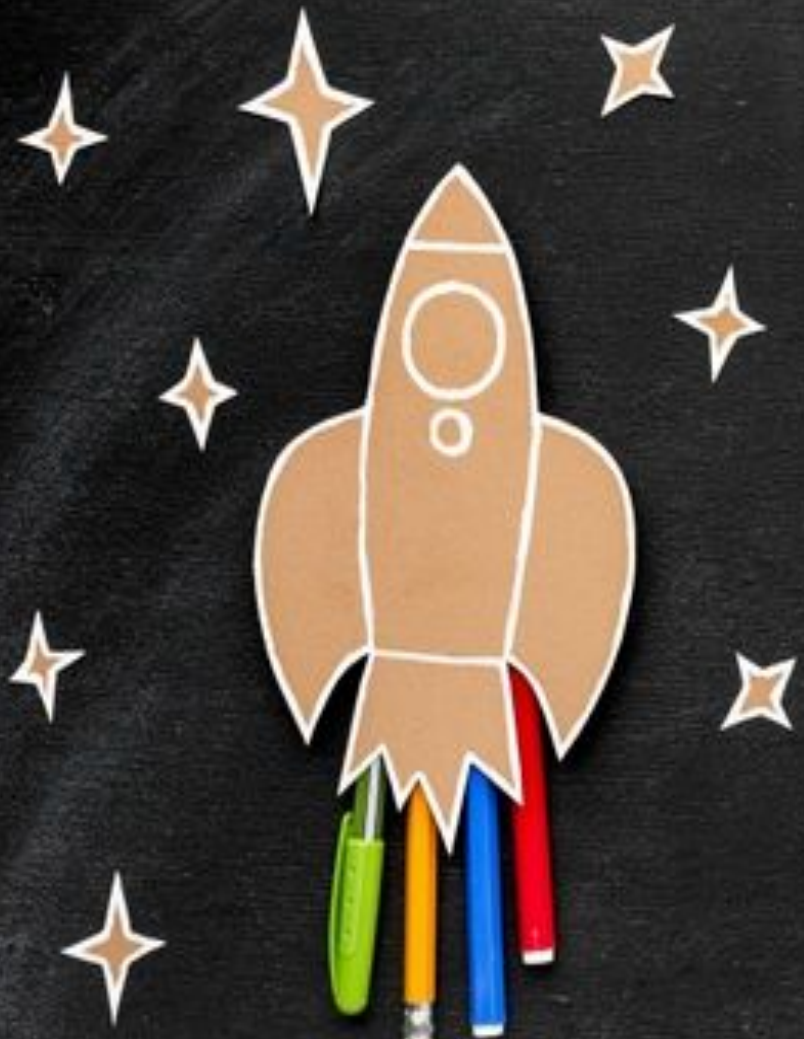

2 דרכי תצורת השם:

שורש ומשקל

בסיס וצורן סופי

מילון מושגים

- דרך התצורה: 1) שורש ומשקל
- 2) בסיס וצורן
- משמעות - מה זה בעולם?
- משותפת (=דומה) מבחינת ה...
- יוצאת דופן (=שונה) מבחינת ה...

חוזר מפמ"ר תשפ"ו

30% - שאלון 273

מערכת השם

- דרכי יצירת שמות בעברית: שורש ומשקל, בסיס וצורן סופי
- הכרת משמעויות הצורנים הסופיים האלה: **קן - קי - קית - סון - סות - סאי - סיה**

הדגשים כלליים:

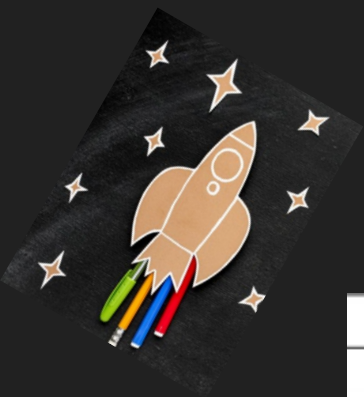
- הדגש בהוראת מערכת הצורות הוא על הכרת דרכי יצירת השמות בעברית ועל הצורנים הסופיים היוצרים משמעות לקסיקלית. אין צורך בשינון משמעויות המשקלים.

- ניתוח, מיון ויצירה של שמות לפי דרכי התצורה: שורש ומשקל, בסיס וצורן סופי
- הכרת משמעויות המשקלים האלה:

מקטל, מקטלה, מקטל, מקטלה, קטל, קטלן, קטלת, קטלון

- הכרת צורות הבינוני המציינות בעלי מקצוע
- הכרת משמעויות הצורנים הסופיים האלה: **קן, קי, קית, סון, סאי, סיה**

70% - שאלון 284
רמות א-ב

מיקוד תשפ"ו

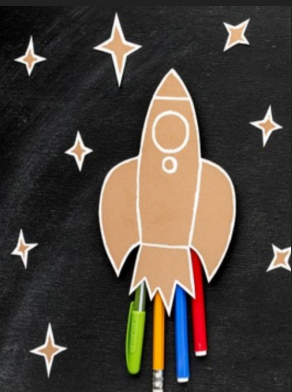
	• הכרת משמעויות המשקלים האלה:
✓	מקטל, מקטלה, קטל, קטלת, קטלון
X	מקטל, מקטלה, קטלן
	• הכרת משמעויות הצורנים הסופיים האלה:
✓	םן, םי, םית, ןון, םאי
X	םיה
X	• תקינות בצורות פועל ושם
X	הכרת צורות הבינוני המציינות בעלי מקצוע

ובקיצור

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
מִקְטַל	מִן
מִקְטֵלָה	מִי
קִטַּל	מֵאִי
קִטְּלָת	מִית
קִטְּלוֹן (קִיטְלוֹן)	מִון

שימו

לרוב המשקלים ולכל הצורנים יש כמה משמעויות **שונות**.

משמעויות השם*

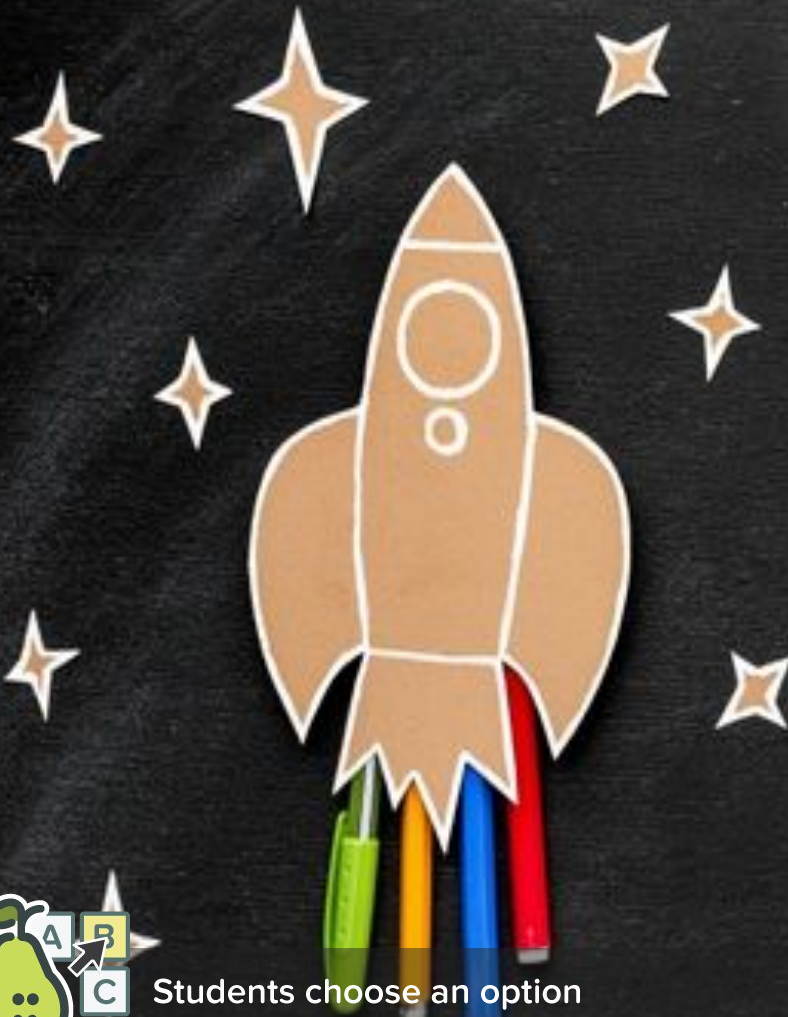
מחלה	כתב עת	מצב	שם תואר	קבוצה/ אוסף	הקטנה	כלי תחבורה	כלי/ מכשיר	מקום	בעל מקצוע
קטלת	סון	קיטלון	סן	קטלת	סון	קטלת	קטלת	מקטל	קטל
			סי	סון	סית	סית	סן	מקטלה	סן
							סון	סון	סאי

משמעויות השם - לדוגמה

מחלה	כתב עת	מצב	שם תואר	קבוצה/ אוסף	הקטנה	כלי תחבורה	כלי/ מכשיר	מקום	בעל מקצוע
חצבת	עיתון	שיטפון		טייסת	ילדון	רכבת	כוונת	מטבח	זמר
			חברותי	שאלון	מפית	מכונית	יומן	מסעדה	מדען
							שעון	מועדון	במאי

עוד משמעויות* ודוגמאות

מספר סידורי	מוצא	שפה	חלקי לבוש
סִי	סִי	סִית	סִית
שני	אתיופִי	אנגלית	חצאית

A stylized illustration of a rocket ship on a black background. The rocket is composed of several colored pencils: a green pencil for the nose cone, a yellow pencil for the main body, a blue pencil for the fins, and a red pencil for the base. Several white, four-pointed stars are scattered around the rocket. To the right of the rocket is a large, empty rectangular box with a light orange border.

בואו נלמד

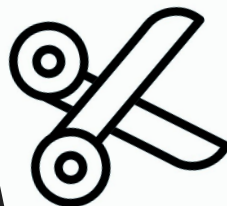
Students choose an option

איך יוצרים מילים בעברית?

גוזרים!

גזירה קווית

בסיס + צורן סופי

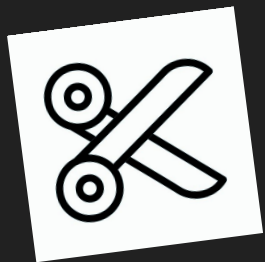

גזירה מסורגת

שורש + משקל

גזירה קווית - על שום מה?

מוסיפים אחרי מילה צורן סופי << מילה חדשה במילון.

חדר קטן	חדרון = סון +	למשל: חדר
כלי תחבורה	טרקטורון = סון +	טרקטור
אוסף של מילים	מילון = סון +	מילה

איך יודעים מה דרך התצורה?

בודקים:

האם כאשר מורידים את הסוף של המילה, עדיין נשארת מילה?

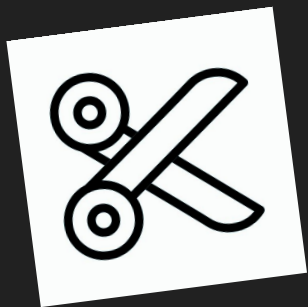
✓ למשל: בעל מקצוע תסריטאי - םאי = תסריט

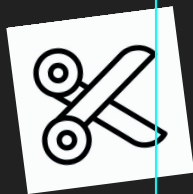
✓ **הקטנה** שעות - **סון** = שעה

✓ **הקטנה** כרית - סית = כר

כאשר אפשר להוריד את הסוף של המילה ועדיין נשארת מילה,

דרך התצורה היא **בסיס וצורן סופי**.

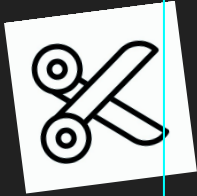

אבל: בעל מקצוע צלם - ם = ? X

כלי/מכשיר מקרן - ן = ? X

הקטנה מקלט - ט = ? X

כאשר האות האחרונה של המילה היא חלק מהשורש
דרך התצורה היא שורש ומשקל.

וגם: בעל מקצוע בנאי

בעל מקצוע רקדן

מצב בטחון

כאשר **מורידים** את הסוף של המילה ונשאר השורש, דרך התצורה היא שורש ומשקל.

וגם: האם יש צורן סופי כמו סוף המילה?

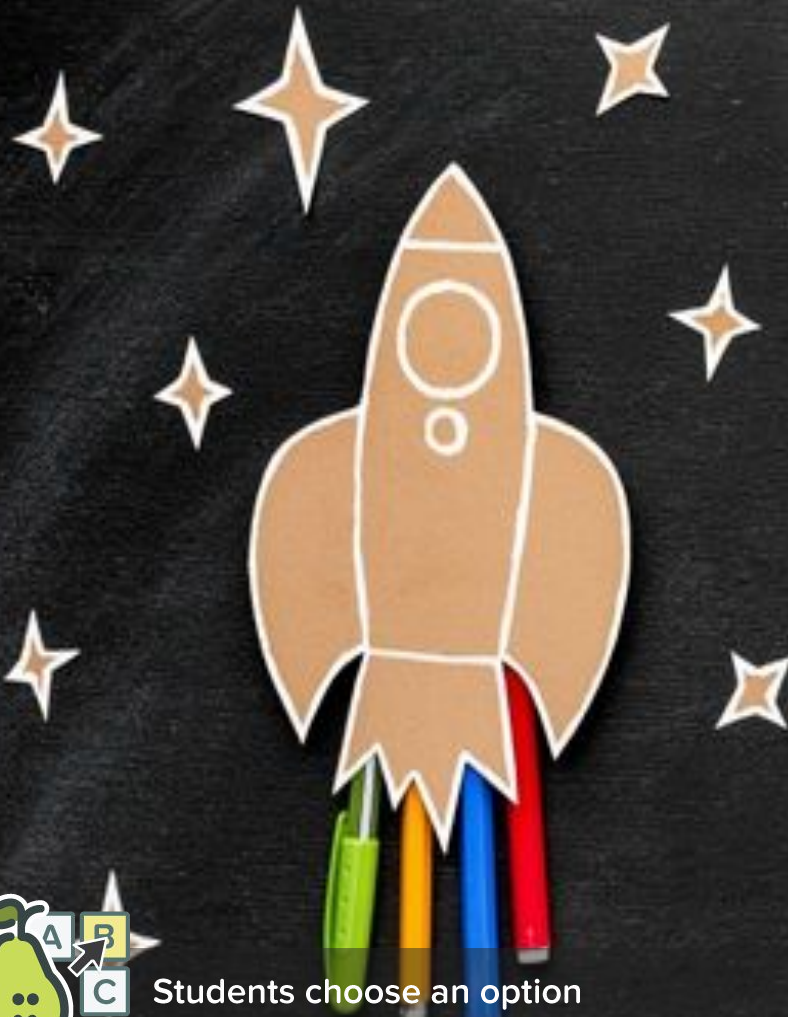
בעל מקצוע מדריך ? X

כלי תחבורה מסוק ? X

מבנה ? X מקום

כאשר הסוף של המילה הוא לא אחד הצורנים הסופיים,
דרך התצורה היא שורש ומשקל. !

A stylized rocket ship is formed by four colored pencils (green, yellow, blue, and red) pointing upwards. The rocket is set against a dark, chalkboard-like background with several white, hand-drawn stars of varying sizes. To the right of the rocket, there is a large, empty rectangular box with a light orange border.

בואו נתרגל

Students choose an option

שתי דרכי תצורת השם

סדרו ת'ניירת - 51598

משמעויות תצורת השם

סדרו ת'ניירת - 51611

Students choose an option

סוגי התשאול

Students choose an option

1. למיין לפי דרך התצורה

לפניכם שלושה משפטים, ובהם שמות מודגשים.

- מאמן בעל **נסיון** רב יודע שלא כל משחק מסתיים ב**נצחון**.
- חשוב להתאמן על ה**הליכון** בחדר הכושר, ולשים לב לזמן ההליכה שמוצג ב**שעון**.
- אפשר לומר ב**בטחון** שמי שיקפיד על ההוראות ישתפר מאוד.

א. מיינו בטבלה את חמשת השמות המודגשים לפי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

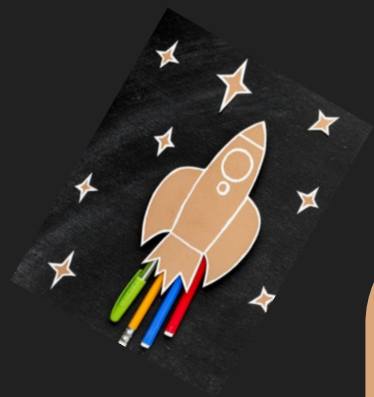
1. למיין לפי דרך התצורה

לפניכם שלושה משפטים, ובהם שמות מודגשים.

- מאמן בעל **נסיון** רב יודע שלא כל משחק מסתיים ב**נצחון**.
- חשוב להתאמן על ה**הליכון** בחדר הכושר, ולשים לב לזמן ההליכה שמוצג ב**שעון**.
- אפשר לומר ב**בטחון** שמי שיקפיד על ההוראות ישתפר מאוד.

א. מיינו בטבלה את חמשת השמות המודגשים לפי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
ניסיון	הליכון
ניצחון	שעון
ביטחון	

למיין לפי דרך התצורה

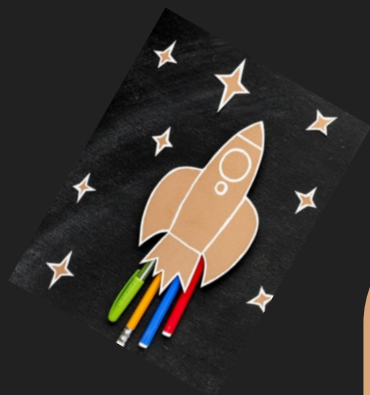
לפניכם קטע קצר ובו שמות מודגשים.

עובדי הייטק רבים פונים ל**מִרְפָּאָה** בשל הרגשה **כִּלְלִית** של **דְּכָאוֹן**. כך דיווח **כְּתָב** של **עֵתוֹן מְקוֹמִי** בתל אביב.

א. מיינו את השמות המודגשים בטבלה שלפניכם לפי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורת סופי

למיין לפי דרך התצורה

לפניכם קטע קצר ובו שמות מודגשים.

עובדי הייטק רבים פונים ל**מרפאה** בשל הרגשה **כללית** של **דכאון**. כך דיווח **כתב** של **עיתון מקומי** בתל אביב.

א. מיינו את השמות המודגשים בטבלה שלפניכם לפי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
מרפאה	כללית
דיכאון	עיתון
כתב	מקומי

2. למיין לפי משמעות

לפניך שלושה שמות.

פֶּסֶפֶת מְבַרֵּג מְנוֹף

מה המשמעות המשותפת לכל שלושת השמות?

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

2. למיין לפי משמעות

לפניך שלושה שמות.

פֶּסֶפֶת מְבַרֵּג מְנוֹף

מה המשמעות המשותפת לכל שלושת השמות?

בעל מקצוע, מקום, **כלי/מכשיר**, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

למיין לפי משמעות

לפניכם ארבע מילים: מַחֲשֵׁב, מִרְתֵּף, מִקְדָּחָה, מִטְעָן.

(1) איזו מילה יוצאת דופן מבחינת המשמעות? _____

(2) מה משמעות המשקל של שלוש המילים האחרות? _____

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

למיין לפי משמעות

לפניכם ארבע מילים: מַחֲשֵׁב, מִרְתֵּף, מְקַדְּחָה, מְטַעֵן.

(1) איזו מילה יוצאת דופן מבחינת המשמעות? _____

(2) מה משמעות המשקל של שלוש המילים האחרות? _____

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

למיין לפי משמעות

לפניך רשימת שמות המסתיימים בצורן הסופי □ ית.
מיין את השמות לשתי קבוצות לפי משמעות הצורן הסופי.

פֶּתֶקִית, מִשְׁאִית, כָּרִית, שִׁקִּית, חֲלָלִית, מִפִּית

קבוצה א	קבוצה ב

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

למיין לפי משמעות

לפניך רשימת שמות המסתיימים בצורן הסופי □ ית.
מיין את השמות לשתי קבוצות לפי משמעות הצורן הסופי.

פִּתְקִית, מִשְׁאִית, כְּרִית, שְׁקִית, חִלְלִית, מִפִּית

כלי תחבורה

הקטנה

קבוצה ב	קבוצה א
משאית חללית	פתקית, כרית כרית, מפית

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

למיין לפי משמעות

ג. לפניכם שישה שמות שנוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי □ ון.

פילון, שעון, עתון, הליכון, ילדון, חדרון

מיינו את השמות בטבלה לפי המשמעות של הצורן הסופי. (אין צורך לכתוב את המשמעות המשותפת בראש כל עמודה.)

משמעות 1	משמעות 2	משמעות 3

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

למיין לפי משמעות

ג. לפניכם שישה שמות שנוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי □ון.

פילון, שעון, עתון, הליכון, ילדון, חדרון

מיינו את השמות בטבלה לפי המשמעות של הצורן הסופי. (אין צורך לכתוב את המשמעות המשותפת בראש כל עמודה.)

כתבי עת

כלים

הקטנה

משמעות 1	משמעות 2	משמעות 3
פילון	שעון	עיתון
ילדון	הליכון	
חדרון		

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה, מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

למיין לפי משמעות

לפניכם רשימה של שמונה שמות, ובכל אחד מהם הצורן הסופי □.□.

חידון, מטבחון, מחירון, שירון, ספרון, דובון, תקנון, בקבוקון

(1) מיינו את השמות לשתי קבוצות על פי משמעות הצורן הסופי □.□.

(2) ציינו בראש כל קבוצה את המשמעות המשותפת של הצורן הסופי.

משמעות א	משמעות ב
_____	_____

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

למיין לפי משמעות

לפניכם רשימה של שמונה שמות, ובכל אחד מהם הצורן הסופי □.

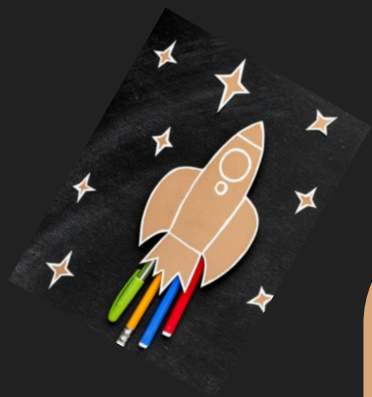
חידון, מטבחון, מחירון, שירון, ספרון, דובון, תקנון, בקבוקון

(1) מיינו את השמות לשתי קבוצות על פי משמעות הצורן הסופי □.

(2) ציינו בראש כל קבוצה את המשמעות המשותפת של הצורן הסופי.

משמעות א <u>אוסף</u>	משמעות ב <u>הקטנה</u>
חידון	מטבחון
מחירון	ספרון
שירון	דובון
תקנון	בקבוקון

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

3. מה משותף? דרך התצורה

לפניכם רשימת מילים.

מִדְרָכָה, מִכְבֵּסָה, מִתְקָפָה, מוֹשְׁבָה

I. מהי דרך התצורה המשותפת לכל השמות?

הקיפו את התשובה הנכונה.

שורש ומשקל / בסיס וצורן סופי

3. מה משותף? דרך התצורה

לפניכם רשימת מילים.

מִדְרָכָה, מִכְבָּסָה, מִתְקָפָה, מוֹשְׁבָה

I. מהי דרך התצורה המשותפת לכל השמות?

הקיפו את התשובה הנכונה.

שורש ומשקל / בסיס וצורן סופי

3. מה משותף ? המשקל

לפניך משפט, ובו שם מודגש.

בשנת 1996 הכריזה מערכת החינוך על הפרויקט "מחשב לכל ילד".

לפניך רשימה של שמות. הקף את השם מאותו המשקל כמו מחשב.

מקור, מחשב, מזכיר, מקלט

כדאי לחשוב על
המשמעות

3. מה משותף ? המשקל

לפניך משפט, ובו שם מודגש.

בשנת 1996 הכריזה מערכת החינוך על הפרויקט "מחשב לכל ילד".

לפניך רשימה של שמות. הקף את השם מאותו המשקל כמו מחשב.

מקור, מחשב, מזכיר, מקלט

מה משותף ? המשמעות

מה המשותף למילים שלפניך? הקף את התשובה הנכונה.

רקדנית, מוזיקאית, אומנית

— כל המילים מציינות הקטנה.

— כל המילים מציינות עיסוק.

— כל המילים מציינות פועל.

— כל המילים מציינות מצב רוח.

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,

מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

מה משותף ? המשמעות

מה המשותף למילים שלפניך? הקף את התשובה הנכונה.

רקדנית, מוזיקאית, אומנית

— כל המילים מציינות הקטנה.

— כל המילים מציינות עיסוק. ✓

— כל המילים מציינות פועל.

— כל המילים מציינות מצב רוח.

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,

מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

מה משותף ? המשמעות

I. לפניכם שלושה שמות באותו המשקל: **מֶרֶז, מוֹסֵד, מְלוֹן**

מהי משמעות המשקל של שמות אלה? _____

II. לפניכם רשימת שמות: **מְדִרְכָּה, הַבִּטָּחָה, מִבְּנֵה, מְדִרְיָן**

הקיפו את שני השמות שמשמעות המשקל שלהם דומה למשמעות המשקל של

השמות בתת־סעיף I.

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,

מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

מה משותף ? המשמעות

I. לפניכם שלושה שמות באותו המשקל: מִרְכָּז, מוֹסָד, מְלוֹן

מהי משמעות המשקל של שמות אלה? מקום

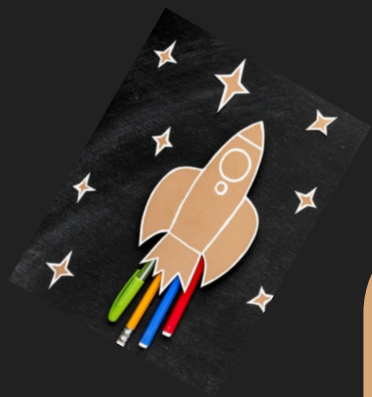
II. לפניכם רשימת שמות: מִדְרָכָה, הַבְּטָחָה, מִבְּנָה, מִדְרִיךְ

הקיפו את שני השמות שמשמעות המשקל שלהם דומה למשמעות המשקל של

השמות בתת-סעיף I.

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,

מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

4. גם וגם: דרך תצורה ומשמעות

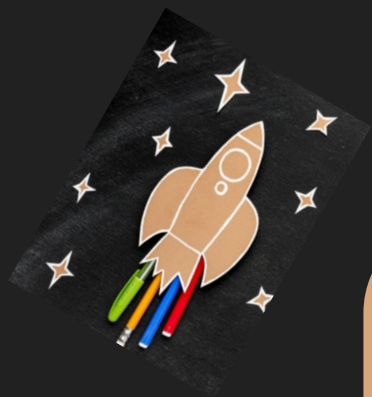
לפניכם רשימת שמות.

בִּטְחוֹן, יִלְדוֹן, עֵתוֹן, צְמָאוֹן

הקיפו את השם שגם דרך התצורה שלו וגם המשמעות שלו דומות לאלה של

המילים תנורון ומסרון.

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

4. גם וגם: דרך תצורה ומשמעות

לפניכם רשימת שמות.

בְּטָחוֹן, יִלְדוֹן, עֵתוֹן, צְמָאוֹן

הקיפו את השם שגם דרך התצורה שלו וגם המשמעות שלו דומות לאלה של
בסיס וצורן סופי הקטנה
המילים תנורון ומסרון.

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

5. למצוא את הבסיס

לפניכם שתי מילים שחידשה האקדמיה ללשון העברית, ודרך התצורה שלהן היא

בסיס וצורך סופי.

- **תנורון** (טוסטר אובן)

- **מסרון** (SMS)

I. ציינו את הבסיס של כל אחד מן השמות שחידשה האקדמיה.

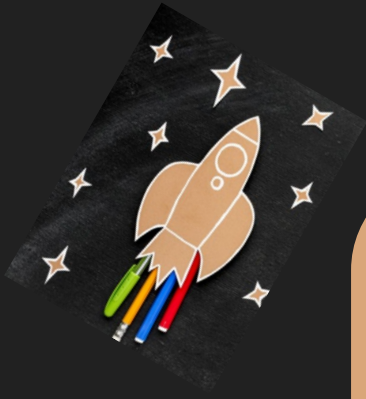
_____ תנורון – הבסיס:

_____ מסרון – הבסיס:

II. משמעות הצורך הסופי המשותפת לשני השמות היא _____.

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

5. למצוא את הבסיס

לפניכם שתי מילים שחידשה האקדמיה ללשון העברית, ודרך התצורה שלהן היא
בסיס וצורן סופי.

- **תנורון** (טוסטר אובן)

- **מסרון** (SMS)

I. ציינו את הבסיס של כל אחד מן השמות שחידשה האקדמיה.

~~תנור~~ – הבסיס: תנור

~~מסר~~ – הבסיס: מסר

II. משמעות הצורן הסופי המשותפת לשני השמות היא הקטנה.

בעל מקצוע, מקום, כלי/מכשיר, כלי תחבורה, הקטנה, אוסף, שם תואר, מצב, כתב עת, מחלה,
מספר סידורי, מוצא, שפה, חלקי לבוש

ממשיכים לתרגל

Students choose an option

שאלה 1

מה משותף ל-
מוזיקאי, ירקן וזמר ?

Students choose an option

שאלה 2

מה משותף ל-
ספרייה ומשפחתון ?

Students choose an option

שאלה 3

מה משותף ל-
ילדון, פתקית ולחמנייה?

Students choose an option

שאלה 4

מה משותף ל-
שפתון, חנוכייה ופותר?

Students choose an option

שאלה 5

מה משותף ל-
אוקראיני, צרפתי וישראלי?

Students choose an option

תודה על ההקשבה!

Students choose an option